

Witold Kozakiewicz

Otwarta biblioteka - otwarty bibliotekarz (project 23 for EAHIL)

Forum Bibliotek Medycznych 5/1 (9), 527-533

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr inż. Witold Kozakiewicz
Łódź - UM

OTWARTA BIBLIOTEKA – OTWARTY BIBLIOTEKARZ. (PROJECT 23 FOR EAHIL)

Abstract

Large number of social media and Web 2.0 services, the development of the blogosphere, microblogging and other tools for communication, collaboration and sharing of knowledge, with a growing awareness of the „open” movements among library users causes need for the training of library staff in new technologies. This problem has been noticed among European medical libraries. During the 13th EAHIL Conference in Brussels in July 2012 has been taken an initiative called „Project 23 for EAHIL” aimed at creating a set of informational and training materials for librarians concerning social media and communication tools. This article discusses the overview of the project, presents its content and tries to show the possibilities of using the method in Polish medical libraries.

Streszczenie

Mnogość mediów społecznościowych, usług Web 2.0, rozwój blogosfery, mikroblogów i innych narzędzi do komunikacji, współpracy i współdzielenia się wiedzą, a także coraz większa świadomość ruchów „open” wśród użytkowników bibliotek powoduje konieczność szkolenia kadry bibliotecznej w zakresie nowych technologii. Problem ten został zauważony wśród europejskich bibliotek medycznych. W trakcie 13 Konferencji EAHIL w Brukseli w lipcu 2012 roku została podjęta inicjatywa pod nazwą „Project 23 for EAHIL” mająca na celu stworzenie zestawu materiałów szkoleniowo-informacyjnych dla bibliotekarzy z zakresu m.in. otwartych technologii, mediów społecznościowych czy narzędzi komunikacji. Prezentacja ma na celu omówienie założeń projektu, przedstawienie treści oraz możliwości wykorzystania materiałów przez polskie biblioteki medyczne.

„Świat się zmienia” - o tym wszyscy wiemy, „świat się zmienia coraz szybciej” – większość z nas zdaje sobie z tego sprawę, ale czy uświadamiamy sobie jak szybko narasta tempo zmian? Jaką dynamikę wykazują zwłaszcza usługi telekomunikacyjne i informatyczne? Wystarczy zwrócić uwagę na jeden tylko aspekt – liczbę użytkowników. Telefon potrzebował 75 lat na zdobycie 50 mln użytkowników, serwis WWW tylko 4 lat, a obecnie niektóre usługi oferowane przez portale społecznościowe zdobywają podobną popularność po kilkudziesięciu dniach. To tempo zmian ma wpływ na wszystkich, w tym na środowisko bibliotekarzy. Nasi użytkownicy, zwłaszcza studenci należą do pokolenia zwanego Digital Natives¹. Swobodnie poruszają się w środowisku sieciowym i w pełni wykorzystują możliwości wymiany wiedzy jaką daje im najno-

¹ Po raz pierwszy sformułowania Digital Natives, Digital Immigrants użył Marc Prensky w 2001 roku. Marc Prensky, On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001) <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

wocześniejsza technologia. Bezdyskusyjne jest to, że bibliotekarze również podlegają wpływom tych zmian. Ten fakt jest także mocno podkreślany w działalności The European Association for Health Information and Libraries (EAHIL), który na konferencji w Brukseli w lipcu 2012 roku przyjął stanowisko w sprawie zapewnienia dostępu do serwisów społecznościowych bibliotekom i bibliotekarzom². Często bowiem zdarza się (niestety), że władze uczelni zakazują korzystania swoim pracownikom z serwisów społecznościowych w pracy. Blokowany bywa dostęp do komunikatorów, serwisów typu Facebook, Twitter czy stron służących do wymiany multimediów takich jak Flickr czy YouTube. Są to wszystko współczesne narzędzia służące nie tylko rozrywce, ale także w coraz szerszym zakresie do wymiany wiedzy i przekazywania informacji. Niestety dla wielu z nas oznacza to konieczność nauczenia się nie tylko wykorzystywania możliwości oferowanych przez nowe serwisy, ale w niektórych przypadkach także podstawowych zasad działania tych narzędzi. Wynika to często z faktu, że trudno osobom z grupy Digital Immigrants nadążyć za zmianami, nie korzystają z nowych usług posługując się starymi sprawdzonymi metodami, które jednakże nie zawsze wystarczają w szybko zmieniającym się środowisku. Do tego dochodzi obawa przed zmianami, opór przed innowacjami i niedostrzeżenie szans jakie one ze sobą niosą.

Słowem – kluczem jest tutaj „Spróbuj”. Nie trzeba od razu stać się miłośnikiem danego narzędzia czy serwisu, ale wypada wiedzieć „jak to smakuje” używając kulinarnych porównań.

Warto próbować, warto zapoznawać się z tymi narzędziami, podglądać do czego wykorzystują je inni i jak z nich korzystać. Ale jak to zrobić? Jakie możliwości ma bibliotekarz, aby zdobyć choćby podstawową wiedzę na temat istniejących narzędzi i sposobu ich wykorzystania w procesie zarządzania wiedzą?

- Podręcznik – niestety raczej trudno taki zdobyć,
- Konferencje, Warsztaty – kwestie organizacyjne, nie wszyscy chętni mogą jechać, nie każdy chce uczestniczyć w takich formach samokształcenia
- Czasopisma fachowe – temat raczej nie jest popularny w literaturze, częściej można znaleźć opis zjawiska, niż mini-poradnik korzystania z Facebooka. Nie każdy również ma dostęp do literatury oraz odpowiednią motywację do własnych poszukiwań.
- Kontakty interpersonalne – podobnie jak w przypadku konferencji czy warsztatów – trudno czasem spotkać się z kimś, kto pokaże jak korzystać z narzędzi.
- Praca samodzielna – chyba najczęściej stosowana metoda, gdy już ktoś zdecyduje się spróbować i samemu odkrywać możliwości jakie dają poszczególne narzędzia. Wymaga to jednak czasu i sporej pracy własnej oraz przede wszystkim własnego przekonania o przydatności narzędzia, lub zewnętrznego czynnika

² EAHIL Web Tools Advocacy Statement; Position Statement to support institutional access to Web Tools <http://p23eahil.wordpress.com/eahil-web-tools-advocacy-statement/>

wymuszającego zapoznanie się z daną usługą (np. polecenie przełożonego)

- Współpraca on-line – jeśli już zostanie nawiązana przynosi często dobre efekty, ale trzeba posiadać już pewną biegłość w posługiwaniu się narzędziami.

W jaki sposób zatem zadbać o pracowników bibliotek, jak dać im możliwość dokształcenia się i podniesienia swoich kompetencji, a jednocześnie nie wystraszyć? Odpowiedzią jest coś, co zostało w 2006 roku określone przez Helen Bowers mianem Learning 2.0³, czyli mechanizm, który wykorzystuje media społecznościowe oraz idee współtworzenia i współuczestniczenia w procesie samokształcenia.

Po raz pierwszy z takim podejściem do dokształcania pracowników biblioteki spotkałem się na warsztatach organizowanych przez EAHIL w 2011 roku w Stambule na kursie pt. „Designing and Setting up a 23Things Programme for Your Library” prowadzonym przez Iślę Kuhn z Cambridge⁴

Projekt o nazwie 23Things Programme jest praktycznym zastosowaniem idei Learning 2.0 w edukacji bibliotekarzy w zakresie nowych technologii. Podstawowe założenia programu to zapoznanie uczestników z mniej więcej 23 zagadnieniami w czasie około

³ Helene Bowers, About the Learning 2.0 Project <http://plmcl2-about.blogspot.com/>

⁴ Isla Kuhn, „Designing and Setting up a 23Things Programme for Your Library” <http://prezi.com/584wyy-zwipu/23-things-workshop/>

Expanding Minds, Empowering Individuals, Enriching the Community

Learning 2.0

Welcome to the **original Learning 2.0 Program**. This site was created to support **PLCMC's** Learning 2.0 Program; a discovery learning program designed to encourage staff to explore new technologies and reward them for doing **23 Things**. Since the program's launched, it has fostered Learning 2.0 programs all over the world. If you are interested in duplicating or modifying this program for your organization, please see Program Notes on [About Page](#) and contact Helene Blowers for information.

23 Things

[23 Things](#)

[Recording Progress](#)

Listed below are 23 Things (or small exercises) that you can do on the web to explore and expand your knowledge of the Internet and Web 2.0. Staff are encouraged to complete all 23 items on this list by October 31st in order to receive a free USB/MP3 player. Those staff that complete all items by October 6th will also qualify for the laptop drawing and other prizes that will be awarded on All Staff Day.

23 Learning 2.0 Things*

(Note: Details about each task will be activated every week with posts related to each item)

[Home](#)

[About this Project](#)

[The Participants](#)

[Learning 2.0 @ ...](#)

Here are some other libraries doing Learning 2.0:

[my delicious tags](#)

[23 Things for Professional Development](#)

12 tygodni. Pracownicy poświęcają mniej więcej 2 godziny tygodniowo na zapoznanie się z materiałem w ramach godzin pracy – należy to traktować jako formę doskonalenia zawodowego, zatem przełożeni uczestnika tego programu powinni tak zaplanować pracę podległego zespołu, aby zapewnić pracownikowi czas na udział w projekcie. Nad całością procesu czuwa lider, do którego zadań należy przygotowanie materiałów dla uczestników kursu, śledzenie postępów w działaniu, czuwanie nad całością programu. Na pozór nie różni się to niczym od zwykłych kursów e-learningowych. Jednakże cała innowacyjność tego pomysłu polega na tym, że wszyscy uczestnicy opisują swoje wrażenia na prowadzonym przez siebie blogu. Jest to pierwsze zadanie – zapoznanie się z serwisem blogowym, założenie własnego bloga i dokonanie pierwszych wpisów. Na stronie/blogu prowadzącego pojawiają się odnośniki do blogów wszystkich uczestników. Uczestnik uczy się zatem nie tylko z materiałów przygotowanych przez prowadzącego, ale także korzysta z uwag i opinii innych osób biorących udział w programie. Grupa sama dzięki wykorzystaniu blogosfery tworzy i wymienia się wiedzą na dany temat, komentuje własne dokonania, a uczestnicy wzajemnie się wspierają i udzielają sobie porad. Blogi mogą być prowadzone anonimowo, co sprzyja otwartości wypowiedzi i swobodzie pracy. Tego typu projekty z powodzeniem były realizowane w wielu

Source: Guus van den Brekel: P23 EAHIL2012 : 23 Things for Medical Libraries
<http://www.flickr.com/photos/slml/sets/72157630573179898/with/7568820574/>

bibliotekach na świecie⁵, ponadto materiały tworzone na potrzeby takich programów, co jest cechą charakterystyczną dla idei Learning 2.0 udostępniane są na otwartych licencjach.

Pomysł stworzenia programu 23Things dla europejskich bibliotekarzy medycznych został podchwycony przez EAHIL i w trakcie 13 Konferencji EAHIL, która odbyła się w Brukseli w lipcu 2012 został przeprowadzony warsztat pt. Design and create a sustainable 23 Things for EAHIL⁶. W ramach tego warsztatu uczestnicy mieli okazję wspólnego opracowania materiałów dla potrzeb takiego kursu. Przygotowaniem warsztatu zajął się zespół w skład którego wchodziły trzy osoby:

- **Karen Buset** – NTNU Universitetsbiblioteket, Trondheim, Norwegia
- **Guus van den Brekel** - Universitair Medisch Centrum Groningen, Holandia
- **Isla Kuhn** - University of Cambridge Medical Library, Wielka Brytania

W warsztatach uczestniczyły 23 osoby, a efektem pracy było stworzenie strony z materiałami do wykorzystania przy projektowaniu programów na potrzeby własnych bibliotek. Wybrano 23 zagadnienia i każdemu przydzielono 2-3 osobowy zespół do opracowania. Wyznaczono osobę odpowiedzialną za przygotowanie treści (champion) oraz osobę, która ma przygotowany materiał zweryfikować i ewentualnie uzupełnić (back-up). Zagadnienia opracowywane są na trzech poziomach.

Level 1: “getting started” - obejmuje podstawowe informacje na dany temat.

Level 2: “make it real (and useful)” - jak używać danego narzędzia

Level 3: “masterclass” - najlepsze przykłady, do czego można wykorzystać dane narzędzie.

Wyniki prac zespołu zostały przedstawione na sesji plenarnej w ostatnim dniu konferencji EAHIL w Brukseli i spotkały się z bardzo pozytywną reakcją uczestników.

P23 for EAHIL w założeniu jest swego rodzaju bankiem wiedzy i pomysłów, które można potraktować jako inspirację i podpowiedź do wykorzystania przy tworzeniu własnych programów. Zawarte na stronie informacje można wykorzystać pośrednio w tworzonych przez siebie warsztatach lub skierować uczestników bezpośrednio do treści tam umieszczonych. Strona programu niestety jest nadal w fazie projektowej, planowano zakończyć opracowanie wszystkich modułów na przełomie września i października 2012 roku, ale wiele z nich nadal (grudzień 2012) jest nieukończonych. Utrudnieniem dla użytkowników z bibliotek europejskich może być fakt, że materiały są tylko po angielsku.

Za wykorzystaniem takiej metody szkolenia pracowników w polskich bibliotekach medycznych przemawia kilka argumentów:

⁵ Lista projektów przekracza 200, przykłady można znaleźć np. dzięki serwisowi Delicious <http://delicious-us.com/hblowers/learning2.0Libraries>

⁶ Design and create a sustainable 23 Things for EAHIL <http://sites-final.uclouvain.be/EAHIL2012/conference/?q=node/1034>

1. Sprawdzona forma,
2. Możliwość organizacji wspólnie lub przez każdy ośrodek indywidualnie,
3. Dobrowolność uczestnictwa – mogą uczestniczyć nawet pojedyncze osoby z poszczególnych bibliotek.
4. Szerokie spektrum poruszanych zagadnień,
5. Materiały z innych programów dostępne na otwartych licencjach – brak ograniczeń prawnych na wykorzystanie już gotowych rozwiązań we własnych programach

Na pytanie czy „23 Things” ma szansę realizacji w polskich bibliotekach medycznych należałoby oczekiwać pozytywnej odpowiedzi. Wymaga to oczywiście dobrego przygotowania programu przez prowadzącego i poświęcenia czasu na jego prowadzenie, ale znaczna ilość materiałów jest już opracowana w ramach programów realizowanych wcześniej w innych bibliotekach, zatem nie ma.

Bibliografia

- Bowers Helene: About the Learning 2.0 Project <http://plcmcl2-about.blogspot.com/>
Buset Karen, Breke1 Guus van den, Kuhn Isla: Design and create a sustainable 23 Things for EAHIL <http://sites-final.uclouvain.be/EAHIL2012/conference/?q=node/1034>
EAHIL Web Tools Advocacy Statement; Position Statement to support institutional access to Web Tools <http://p23eahil.wordpress.com/eahil-web-tools-advocacy-statement/>
Kuhn Isla: Adapting the 23Things programme for health librarians programme for health librarian professional education <http://prezi.com/454k9aefqpuh/eahil-23-things-presentation/>
Kuhn Isla: Designing and Setting up a 23Things Programme for Your Library <http://prezi.com/584wy-y-zwipu/23-things-workshop/>
Prensky Marc: On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001) <http://www.marc-prensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

Przydatne linki:

- Strona projektu P23 for EAHIL - <http://p23eahil.wordpress.com/>
Przykładowa lista zrealizowanych projektów 23Things - <http://delicious.com/hblowers/learning2.0Libraries>